

Analýza informácií a poznatkov z mobility uskutočnenej ŠIOVa partnerom EHB, v dňoch 13.-17.3.2016 v rámci projektu Odborné vzdelávanie a príprava na trh práce.

Východisková situácia

Stredné odborné školy pripravujú žiakov na výkon povolania. Cieľom tejto prípravy je poskytnúť žiakom širokú ponuku vedomostí a kompetencií, ktoré im umožnia a podstatne zjednodušia uplatnenie na trhu práce. V súčasnom období bolo zrealizovaných niekoľko veľmi prínosných aktivít v rámci práce štátneho inštitútu odborného vzdelávania. V rámci aktivít projektu Odborné vzdelávanie a príprava na trh práce som sa zúčastnila študijnej mobility vo Švajčiarsku, v dňoch 13.3.-17.3.2016.

Program

Program študijného pobytu pozostával z exkurzií v priestoroch:

- Organizácie EHB,
- Hotel Fachschule Thun,
- Organizácie FIAL (stavovské profesijné organizácie),
- Centier odbornej prípravy,
- Najväčšej strednej odbornej školy vo Švajčiarsku – Gibb.

EHB

Funkcie a ciele práce organizácie EHB korešpondujú s funkciou a cieľmi práce ŠIOV. Vo Švajčiarsku vnímajú EHB ako stredisko kompetencií v oblasti OVP a je to organizácia patriaca pod odbor ekonomických a hospodárskych záležitostí. Hlavným predstaviteľom EHB je generálny riaditeľ.

Financovanie EHB

85 finančných prostriedkov získava organizácia od ekonomického a hospodárskeho odboru a 15% finančných prostriedkov predstavujú kontrakty, ktoré vyplývajú zo 4 kľúčových oblastí:

1. Vzdelávanie v rámci OVP,
2. Kontinuálne vzdelávanie,
3. Výskum a vývoj,
4. Centrum pre rozvoj povolání.

Celkový počet zamestnancov je 345 a sú rozmiestnení v troch mestách: Bern, Laussan, Lugano.

V oblasti rozvoja medzinárodných vzťahov spolupracuje EHB s 35 podobnými organizáciami po celom svete. Participujú na projektoch, uskutočňujú študijné pobyty a mobility. Vytvárajú spoločné školiace programy.

Zaujímavé je, že EHB zabezpečuje aj prípravné kurzy pre magisterské štúdium. V rámci kontinuálneho vzdelávania sa sústreďa na vzdelávacie programy: didaktika a funkčné vzdelávanie. Kurzy sú veľmi rýchle 1-2 dňové, alebo náročnejšie (príprava na magisterské štúdium) – dlhodobé, niekoľko týždňov.

V rámci oblasti Výskum a vývoj pracuje EHB na zákazkách z celofederálnej úrovne a tiež na mnohých projektoch pre súkromnú sféru.

Rozsiahlym projektom je výskum rozvoja povolání, v ktorom zisťujú každých 5 rokoch aktuálnosť:

- Profilu činnosti príslušného povolania,
- Smerov, ktorými sa ďalej povolanie rozvíja,
- Spoluprácu medzi subjektmi OVP.

Organizujú:

- Online prieskumy,
- Tzv. prehľbujúce workshopy,
- Workshopy k inovácii kurikula,
- Stretnutia hlavných subjektov OVP.

Ako príklad uviedli práve dokončený rozsiahly prieskum kompetenčného profilu povolania stolár. V rámci prieskumu sa spojili s viac než 4000 stolármi, ktorým odoslali online dotazník s otázkami:

- Ako ste spokojní s nadstaveným kurikulumom?
- Ako ste spokojní s prípravou žiakov?
- Ako hodnotíte praktickú prípravu žiakov v škole?

Heslom EHB je výrok: *Veľkým cieľom vzdelávania nie sú vedomosti, ale konanie.*
(Spencer, 1903)

Ďalšie citácie EHB:

Nemôžem byť zmyslom odborného vzdelávania žiakov vedieť definovať Einsteinovu teóriu relativity a nevedieť opraviť vodovodný kohútik.

Zákon o odbornom vzdelávaní máme aj my, vo Švajčiarsku a definujeme v ňom minimálne požiadavky na vzdelávanie. Obsah výuky nemôže definovať zákon. (pozn. Obsah vzdelávania sa stanovuje spoločne, prostredníctvom stavovských organizácií, škôl a ďalších odborníkov z praxe).

Ďalšie zaujímavé vystúpenie mala pripravená organizácia **Swiss agency for development and cooperation (SDC)** (agentúra pre rozvoj a spoluprácu).

Táto agentúra je priamo podradená federálnemu ministerstvu zahraničných vecí a jej činnosť zabezpečuje 365 pracovníkov a 1000 miestnych programových referentov.

Hlavné aktivity SDC:

- Humanitárna pomoc,
- Kooperácia s krajinami východnej Európy,
- Zabezpečenie a prehľbovanie regionálnej spolupráce,
- Zabezpečenie spolupráce na globálnej úrovni.

Táto organizácia je veľmi aktívna hlavne pri organizovaní workshopov na regionálnej úrovni a spolupracuje s EHB.

Centrum odbornej prípravy žiakov IKT pre potreby firmy Švajčiarska pošta

Na úvod nám boli vysvetlené hlavné rozdiely v odbornom vzdelávaní medzi Slovenskom a Švajčiarskom. Ako nám pracovníci Centra vysvetlili, hlavný rozdiel je v tom, že Švajčiarsko nie je členom EU. Ich systém vzdelávania je priestupnejší a umožňuje ľahký prechod od akademického vzdelávania k odbornému vzdelávaniu. Rozdiel je tiež v tom, že vo Švajčiarsku približne 76% žiakov chce ďalej študovať na SOŠ a len 24% žiakov zo ZŠ sa hlási na gymnázia.

SOŠ sa ďalej rozdeľujú podľa dĺžky trvania vzdelávania na dvojročné, trojročné a štvorročné. Maturita nie je povinná a maturovať ide len 15% žiakov. Vo Švajčiarsku sú dva typy maturity:

Berufsmaturität a Matura (gymnázia). Väčšina študentov končí strednú odbornú školu Certifikátom – *Certificate of the Confederation*.

Rozdiely sú už počas štúdia žiakov na základnej škole. Počas druhého stupňa (hlavne v deviatom ročníku), žiaci majú týždeň „voľna“, počas ktorého sa snažia získať zmluvu s firmou, ktorá by im umožnila študovať na strednej odbornej škole. Ak takúto zmluvu nezískajú, pokračujú v štúdiu na gymnáziu. Z dôvodov prestupnosti vzdelávacieho systému môžu študenti, v prípade že sa im podarí získať zmluvu s firmou, prestúpiť na SOŠ v ďalšom roku. Inou možnosťou je, že počas štúdia alebo po štúdiu na gymnáziu budú vykonávať prax vo firme a potom prestúpia a pokračujú v štúdiu na SOŠ.

Rozdiely medzi odborným vzdelávaním na Slovensku a vo Švajčiarsku sú aj v organizovaní vyučovania, v rámcových vzdelávacích programoch, v kurikulu. Počet hodín teoretického vyučovania (teória v škole) je vo Švajčiarsku približne 900 hodín a prax 2100 hodín. U nás je to teória 1200 hodín a prax 1800 hodín.

Teoretické vyučovanie prebieha v švajčiarskom systéme 1 deň (maximálne dva dni v týždni) a zvyšok je venovaná praxi. V rámci tohto jedného dňa predstavujú všeobecnovzdelávacie predmety 3 hodiny a zvyšok 5 hodín pripadá na odborné predmety. Zo všeobecnovzdelávacích predmetov sa mechanik-elektrotechnik vzdeláva v matematike, fyzike, komunikácii (rozvoj sociálnych kompetencií). Odborné predmety pre tento študijný odboroch v rámci teoretického vyučovania sú: elektro-technológia, materiály, komunikácia so zákazníkom, informatika.

V ďalšej časti programu sme si prezreli priestory centra, ktoré sú veľmi moderné, priestrané, s množstvom relaxačných zón a priestorov pre tvorivé vzdelávanie. Odborníci pripravujú v týchto priestorov žiakov na výkon povolania:

- Logistik,
- Pracovník hromadnej dopravy,
- Pracovník pre komunikáciu so zákazníkom,
- Finančný konzultant.

Firma Švajčiarska pošta, ktorej patrí Centrum pre odbornú prípravu, zamestnáva 62 000 pracovníkov a prax v nej vykonáva 2 100 študentov.

Hlavnou kompetenciou, ktorú sa snažia u žiakov rozvíjať je tvorivosť. Rozvoj tejto kompetencie vložili aj do hlavného hesla firmy:

V roku 1998: Tvoja budúcnosť = Pošta.

V roku 2003: Práca u nás – Eso do ďalšieho života.

Od roku 2007: „Sami si tvoríme budúcnosť“.

Profesijné stavovské organizácie -Fial

Fial združuje potravinársky priemysel (cestoviny, pekárne, produkty zdravej výživy, producenti čokolády a producentov zmrzliny).

Zaoberajú sa hlavne 2 oblasťami, ktoré súvisia s OVP:

1. Technológia v potravinárskom priemysle a realizácia vzdelávania v tejto oblasti.
2. Zamestnanci v potravinárskom priemysle a ich ďalšie vzdelávanie.

Predstavitel' stavovskej organizácie Fial poukázal na prepojenosť a priestupnosť švajčiarskeho odborného vzdelávania. Konštatoval, že majú veľa záujmcov o prácu a ďalšie vzdelávanie v oblasti potravinárskeho priemyslu. Sú otvorení prijať absolventov gymnázií, ak majú dvojročnú prax v potravinárskom priemysle. Ak ide o absolventov diametrálne odlišnej strednej odbornej

školy, napríklad študenta, ktorý ukončil študijný odbor mechanik-elektrotechnik, tak je potrebná 6 ročná prax v potravinárskom priemysle.

Žiaci môžu využiť tridsaťdňové prípravné kurzy, v rámci ktorých im bude poskytnuté veľké množstvo študijných materiálov.

Počas štúdia v oblasti potravinárskeho priemyslu (rovnaká situácia je aj v iných odboroch), sa kladie veľká pozornosť na tvorbu projektov. Žiaci sú vedení k tomu, aby vytvárali projekty, ktorých výsledkom je nový produkt. Príprava a realizácia projektu je aj súčasťou praktickej časti záverečnej skúšky. Žiak projekt tvorí nielen počas teoretického vyučovania, ale aj počas praxe. Projekt žiaka je výsledkom spoločného vedenia, jednotnej vzdelávacej línie učiteľ-majster(inštruktor)- žiak.

Stavovská organizácia je spoluorganizátorom aj tzv. medziprofesijných kurzov.

Hlavnými všeobecno-vzdelávacími predmetmi sú: matematika, fyzika, cudzí jazyk. Vyučovanie týchto predmetov prebieha jeden deň v týždni. Ďalšie dni sa žiaci venujú práci vo firme.

Navštívili sme aj pekáreň, v ktorej sa vzdelávajú, už od prvého ročníka, žiaci z jednej týchto SOŠ. Žiak prvého ročníka nastupuje do firmy v bežnom pracovnom čase, a teda o 2 hodine ráno. Zotrváva v práci spolu so zamestnancami firmy. Od prvého ročníka je žiak priamo zapojený do procesu výroby pod dohľadom inštruktora (majstra OV, ktorý je zamestnancom firmy) a na jedného inštruktora pripadajú 1-2 žiaci.

Zadania na celofederálne skúšky, ktoré vedú k získaniu Certifikátu pripravuje stavovská organizácia Fial. Skúška sa skladá z ústnej, písomnej a praktickej časti. Pri tvorbe zadaní majú zástupcovia firiem stále na pamäti ciele vzdelávania.

Príklad: Ako nevhodná sa javí otázka „Ako sa pripravuje suši?“ A ako vhodná otázka: „Vymenujte 10 najrozšírejších (najznámejších) technológií v potravinárskom priemysle“.

Stavovská organizácia Fial riešia aj problémy, ktoré sa týkajú vybavenie firiem, ktoré sa uchádzajú o vstup do duálneho vzdelávania. Poukázal na príklady firiem, ktoré majú záujem o zamestnanie žiakov, ale chýba im niekoľko strojov nevyhnutných pre ďalšie štúdium žiaka a jeho úspešné završenie celofederálnou skúškou. V takomto prípade časť praxe žiak vykonáva v inej firme, alebo v Centre na odbornú prípravu, ak sa tam dané zariadenie nachádza.

V ďalšom kroku nám predstaviteľ stavovskej organizácie Fial vysvetlil postup pri vytváraní novej karty povolania:

Predložila projekt nového povolania-----štátny sekretariát SERI (rozhodne, či dá projektu zelenú kartu)-----nastáva fáza komunikácie a stretávania sa zainteresovaných subjektov (odbory, firmy, stavovské organizácie, zastúpenie z kantónu...)-----zostavenie spoločnej hlbkovej analýzy---- Vytvorenie finálnej podoby predbežného projektu povolania----opäť sa predkladá projekt SERI-- --zelená karta----malá dotácia od SERI, približne 10 000 frankov. Konfederácia prispieva na honoráre odborníkov.

Fial sa zaoberá aj samotnou organizáciou vzdelávania na školách. Triedy nemajú viac ako 22 žiakov a za optimálny stav považujú 15-16 žiakov. Spolupodieľa sa na tvorbe „učebných kníh“, učebných plánov, organizuje medziprofesijné kurzy (10 dní/za 3roky štúdia).

K organizácii a priebehu záverečnej skúšky dodal, že u žiakov netestujú sterilnú znalosť vedomosti, ale hodnotia kompetenčnú úroveň žiaka, ako sa vie vyjadrovať, ako vedie dialóg, a aj jeho komunikačné schopnosti a hlavne, či žiak vie riešiť problémovú situáciu. Simulácia problémovej situácie je súčasťou praktickej záverečnej skúšky. Zástupca organizácie Fial zdôraznil, že u žiakov nie je cieľom dosiahnuť encyklopedické vedomosti, ale komplexný rozvoj osobnosti žiaka. Vyjadril sa nasledovne: “ Ak sa u žiaka počas štúdia na SOŠ nerozvinú sociálne kompetencie, je to veľká chyba, ktorá sa považuje za pádny dôvod k následnému neúspechu počas záverečných skúšok.“

Žiaci nemajú oprávnené termíny k záverečným ani k maturitným skúškam.

Hotel Fachschule Thun

Exkurziou v tejto škole nás sprevádzala Karin Schächtele a Stephan Marolf. V prvom rade chcem podotknúť, že išlo o TOP učiteľov tejto školy. Pani Schächtele je učiteľkou ekonomických predmetov a zároveň účastníčkou mnohých medzinárodných projektov a pán Marolf je medzinárodne uznávaný kuchár. Obaja mali pripravené profesné portfólia, ktoré nám predložili v tlačenej verzii. S riaditeľom školy sme sa stretli až na konci programu, v rámci diskusie. Žiaci tejto školy pripravili krátke prezentácie o ich motivácii k štúdiu. Hotel Fachschule predstavuje vyššiu odbornú školu (VOŠ), na ktorej žiaci získavajú kvalifikáciu „hotelové riadenie“. Filozofia školy je: Naučiť sa užívať si život. (Soul-passion and system). Semester štúdia predstavuje 8 týždňov, v rámci ktorých sa žiaci zaoberajú témami:

- Výživa,
- Organizácia kuchyne,
- Produkcia, výroba.

Téma výživa sa ďalej člení na obsahový štandard:

- Rastliny,
- Mäso,
- Ryby.

Rozvoj praktických zručností je pokrytý exkurziami, ale aj praktickými úlohami- pečenie chleba, proces prípravy ryby a pod.

Vo výučbe sa snažia o rozvoj kognitívnych schopností prostredníctvom:

- Vizualizácie,
- Individualizácie výučby,
- Kooperácie,
- Demonštrácie reálnych situácií.

Financovanie štúdia:

Za suroviny žiaci neplatia, platia si ubytovanie a 15% časť školného. 75% nákladov na štúdium a prevádzku školy je hrađených prostredníctvom štátu (kantón).

Gibb

Najväčšia stredná odborná škola vo Švajčiarsku. Z 250 profesií sa na tejto škole dá študovať 70 profesií.

Počet zamestnancov: 700

Počet školských budov: 7

Počet žiakov: 7700

Z toho 6000 žiakov študuje v 2, 3 a 4 –ročných odboroch, 900 žiakov sa pripravuje na maturitu a 800 žiakov študuje VOŠ.

Pán Nicolas Gerber potvrdil skutočnosť, že čoraz viac žiakov z gymnázia prichádza na strednú odbornú školu so snahou naučiť sa do života niečo praktické. Záujem o maturitu má približne 15% žiakov.

Financovanie školy:

Kanton prispieva sumou: 35, 793 mil frankov.

Vláda: 9, 066 mil frankov.

Študenti VOŠ: 4,725 mil frankov.

Vzdelávanie prebieha rovnako ako na ďalších odborných školách: 1-2 teoretické vyučovanie a zvyšné dni prax vo firme.

Škola má zazmluvnených 2000 firiem.

Učitelia všeobecnovzdelávacích a odborných predmetov sa pravidelne stretávajú s odborníkmi z firiem. Tieto stretnutia sú nutné, pretože teoretické vyučovanie prebieha projektovou výučbou (učitelia majú v prepočte na naše úväzky približne 30% z úväzku na prípravu projektov). Tieto projekty musia byť prepojením teórie s praxou. Aj učiteľ matematiky komunikuje s odborníkmi z firmy, aby získal informácie (námet) dôležité pre realizáciu projektu.

Škola pripravuje „večery s rodičmi“, v rámci ktorých predstaví hlavne ciele a možnosti školy.

Záver

Švajčiarsky duálny systém vzdelávania je založený na:

- Spolupráci všetkých zainteresovaných subjektov. Táto spolupráca je systematická a s jasne stanovenými cieľmi. Prebieha na niekoľkých úrovniach, ktorých jednotnú líniu stanovujú ciele výučby.
- Aplikácii evalvačných nástrojov. Evalvácia prebieha prirodzeným spôsobom, čo je spôsobené dlhoročnou tradíciou duálneho vzdelávania vo Švajčiarsku (spoločné workshopy, programy peer review, hĺbové workshopy a pod., profesné portfólia osobnosti školy...)
- Jasne stanovených kompetenciách na každej úrovni vzdelávania žiaka. Žiaci sú vedení k praktickému vzdelávaniu už počas základnej školy. Z toho potom vyplýva, že na SOŠ sa hlási 76% žiakov a nezamestnanosť mladých ľudí predstavuje hodnotu do 4%.

Prepojenosť, priestupnosť vzdelávacieho systému a vysoká miera zapojenia firiem do vzdelávacieho systému, a to na všetkých úrovniach (úroveň kurikula, úroveň tzv. učebných kníh, úroveň ukončovania štúdia).

V Nižnej, dňa 28.3.2016

Ing. Beáta Ľubová